คู่มือการสอนสังคมศึกษา

ชั้นประถมปีที่ ๕/๕

หอสมุดแห่งชาติ
24 ก.ย. 2530
กรมศิลปากร

เรื่อง สถานที่และวัตถุสำคัญของชาติ

หอสมุดแห่งชาติสาขานครราชสีมา

นายสุนทร ทรัพยะประภา

ผู้รวบรวมและเรียบเรียง

โครงการพัฒนาการศึกษา ผู้จัดพิมพ์

๒๕๐๕

เลขห้อง ๔๗

เลขหมู่ 959.3072
ส788ค

เลขทะเบียน ป. ๓๒๒๒๓ 1621

คำนำ

เนื่องจากวิชาสังคมศึกษาในหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย ได้กำหนดให้มีการเรียนการสอนเรื่องสถานที่และวัตถุสำคัญของชาติไว้ในชั้นประถมปีที่ ๕ จำนวน ๑๑ เรื่อง นายสุนทร ทรัพยะประภา ได้ศึกษาค้นคว้ารวบรวมเรื่องราวของสถานที่ วัตถุสำคัญของชาติ และนางบุญเยี่ยม จิตรดอน จัดรูปภาพประกอบ หน่วยศึกษานิเทศก์กรมสามัญศึกษาได้พิจารณาแล้ว หนังสือประกอบการสอนและการเรียนประเภทนี้เรายังขาดอยู่ ประกอบทั้งผู้รวบรวมก็ได้พยายามค้นคว้าจากเอกสารหลายฉบับ ตลอดจนภาพประกอบครบตามเนื้อเรื่อง หากได้จัดพิมพ์เป็นเล่มแล้ว ก็จะเป็นเอกสารที่มีประโยชน์แก่การศึกษาเป็นอันมาก จึงได้มอบให้โครงการพัฒนาการศึกษาจัดพิมพ์

หน่วยศึกษานิเทศก์ขอแสดงความขอบคุณในความร่วมมือของโครงการพัฒนาการศึกษามา ณ โอกาสนี้ด้วย

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา

คำนำของผู้รวบรวม

ด้วยหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๐๓ ของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้นักเรียนเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง "สถานที่และวัตถุสำคัญของชาติ" รวม ๓๕ เรื่องด้วยกัน คือให้เรียนรู้ว่าสถานที่และวัตถุสำคัญนั้น ๆ คืออะไร อยู่ที่ไหน และสำคัญอย่างไร ถ้าจะแยกเป็น ๔ หมวดหมู่ใหญ่ ๆ ก็ได้แก่เรื่องสถานที่สำคัญ ๑๕ แห่ง เรื่องพระพุทธรูปสำคัญ ๗ องค์ เรื่องพระสถูปเจดีย์สำคัญ ๘ องค์ และเรื่องวัตถุสำคัญ ๕ อย่าง ข้าพเจ้าเห็นว่าถ้าได้รวบรวมเรื่องราวของสถานที่และวัตถุสำคัญเหล่านี้ไว้สำหรับใช้เป็นคู่มือ ครูผู้สอนย่อมจะนำเรื่องราวที่เกี่ยวข้องในคู่มือนี้ไปบรรยายประกอบภาพ ซึ่งนำมาใช้เป็นอุปกรณ์การสอนนักเรียนได้สะดวกขึ้น ทั้งไม่ต้องเสียเวลาไปศึกษาค้นคว้าเรื่องราวที่ต้องการจากหนังสือหรือตำรับตำราต่าง ๆ อีกด้วย ฉะนั้นข้าพเจ้าจึงได้พยายามรวบรวมแล้วเรียบเรียงเรื่องราวโดยสังเขปของสถานที่และวัตถุสำคัญนี้ขึ้น แยกเป็นชั้นประถมปีที่ ๕ จำนวน ๑๑ เรื่อง ชั้นประถมปีที่ ๖ จำนวน ๑๒ เรื่อง และชั้นประถมปีที่ ๗ จำนวน ๑๒ เรื่อง ข้าพเจ้าหวังว่าคู่มือทั้ง ๓ ชุดนี้คงจะเกิดประโยชน์แก่ครูโรงเรียนประถมศึกษาตามสมควร

ในการรวบรวมเรื่องต่าง ๆ เหล่านี้ ข้าพเจ้าได้อาศัยหนังสืออุเทศเช่น หนังสือ "งานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ" ฉบับจังหวัดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หนังสือ "งานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ" ฉบับรวม หนังสือ "ปูชนียสถานโบราณวัตถุและตำนานต่าง ๆ ของไทย" ของคุณสมพงษ์ เกริยงไกรเพชร หนังสือ "พระพุทธรูปทอง" ของคุณฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ เป็นต้น ข้าพเจ้าจึงขอขอบพระคุณ คณะผู้จัดทำหนังสืองานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษฉบับจังหวัดต่าง ๆ และฉบับรวม คุณสมพงษ์ เกริยงไกรเพชร คุณฉันทิชย์ กระแสสินธุ์ ซึ่งถือว่าได้มีส่วนช่วยเหลือการศึกษาของชาติเป็นอย่างมากไว้ในโอกาสนี้ด้วย ข้อผิดพลาดของเรื่องราวทั้งหลายถ้าหากมีในคู่มือทั้ง ๓ ชุดนี้ ข้าพเจ้าขอเป็นผู้รับผิดแต่ผู้เดียว และหวังว่าคงจะได้รับคำแนะนำทักท้วงจากท่านผู้รู้ทั้งหลาย ทั้งนี้เพื่อแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในการพิมพ์ครั้งต่อไป

ข้าพเจ้าขอขอบคุณกรมสามัญศึกษาที่ให้พิมพ์คู่มือนี้สำหรับใช้ประโยชน์ในราชการ ขอขอบคุณแผนกโสตและทัศนศึกษา กองการศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่งได้ช่วยเหลือในการจัดหาและพิมพ์ภาพสถานที่และวัตถุเกี่ยวข้อง และขอขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือในการจัดพิมพ์คู่มือทั้ง ๓ ชุดนี้ทุกท่านไว้ในโอกาสนี้ด้วย

สุนทร ทรัพยะประภา
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา
๘ มิถุนายน ๒๕๐๔

ชั้นประถมปีที่ ๕

วิชา สังคมศึกษา

เรื่อง สถานที่และวัตถุสำคัญของชาติ

ความมุ่งหมาย ให้รู้จักสถานที่และวัตถุสำคัญต่อไปนี้ว่า

ก. คืออะไร

ข. อยู่ที่ไหน

ค. สำคัญอย่างไร

๑. ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

๒. พระแท่นมนังคศิลา

๓. พระปฐมเจดีย์

๔. พระพุทธชินราช

๕. พระบรมธาตุไชยา

๖. พระธาตุพนม

๗. พระบรมธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช

๘. พระธาตุหริภุญชัย

๙. พระธาตุเชิงชุม

๑๐. พระบรมมหาราชวัง

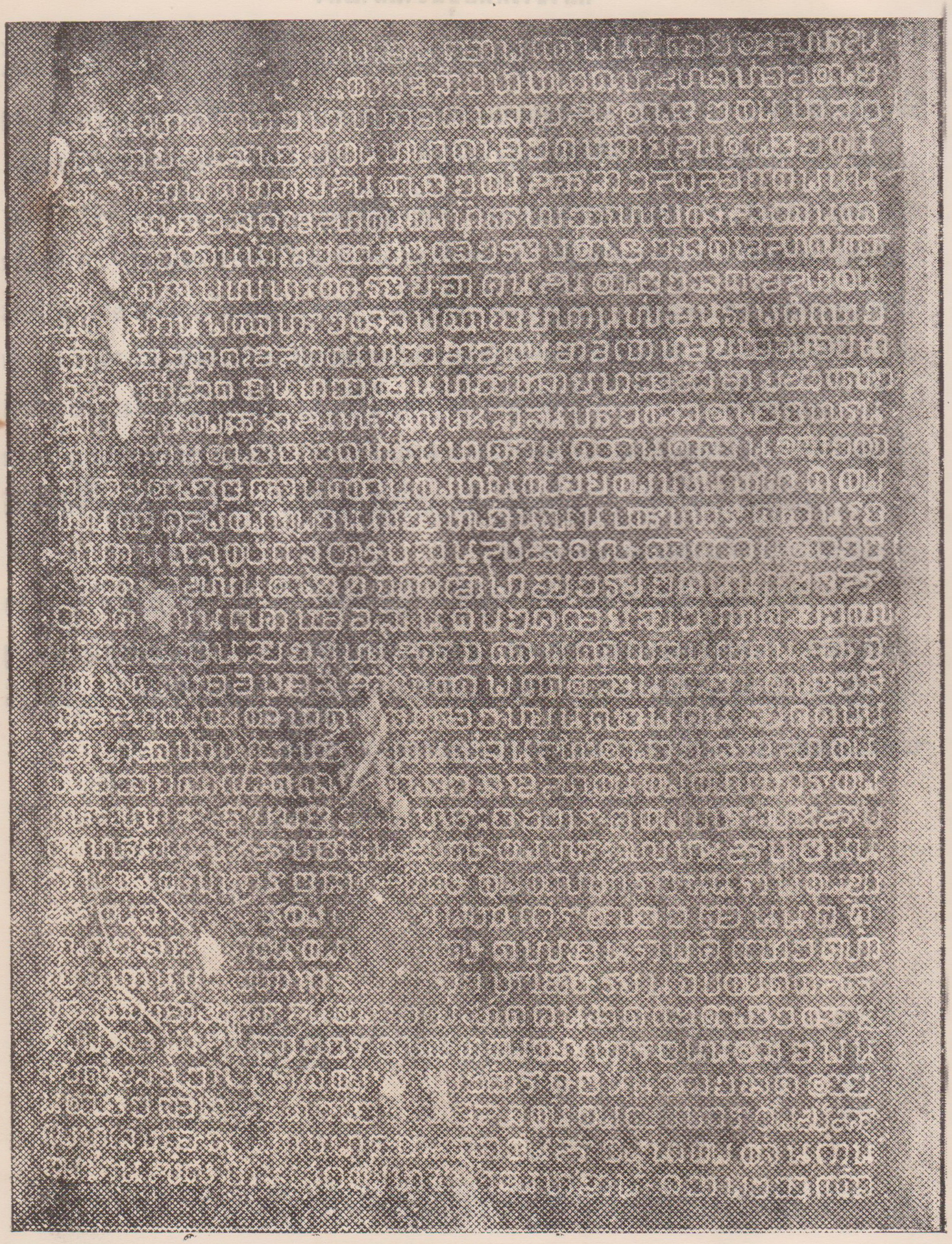
๑๑. สถานเสาวภา

หอสมุดแห่งชาติ
๒๔ พ.ค. ๒๕๐๙
กรมศิลปากร

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง เป็นหลักหินรูปสี่เหลี่ยม สูง ๑.๒๐ เมตร ที่หลักหินนี้มีลายสือไทย (ตัวหนังสือไทย) ซึ่งพ่อขุนรามคำแหงมหาราชได้โปรดฯ ให้จารึกเหตุการณ์ต่างๆ และสภาพความเป็นไปของบ้านเมืองในกรุงสุโขทัยไว้ เช่น กล่าวถึงพระราชประวัติของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ขนบธรรมเนียมและความเป็นอยู่ของชาวสุโขทัยในครั้งนั้น ระยอบการปกครอง การสร้างพระแท่นมนังคศิลา การสร้างพระมหาธาตุเมืองศรีสัชชนาลัย การสร้างตัวอักษรไทยใน พ.ศ. ๑๘๒๖ และยังได้กล่าวถึงอาณาเขตของประเทศไทยในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีไว้อีกด้วย ปัจจุบันนี้ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงเก็บรักษาอยู่ที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ จังหวัดพระนคร ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงนี้เป็นโบราณวัตถุอันมีค่ายิ่งของชาติไทย เป็นหนังสือเก่าแก่ที่สุดของไทย ทำให้ชาวไทยรุ่นหลัง ๆ ได้ศึกษาและรู้เรื่องราวในทางประวัติศาสตร์ของกรุงสุโขทัย และถือกันว่าศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงเป็นวรรณคดีชิ้นแรกที่สำคัญในทางประวัติศาสตร์ของชนชาติไทย

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้โปรดฯ ให้นำจากเนินปราสาท ในพระราชวังกรุงสุโขทัยเก่า ลงมาไว้ในกรุงเทพพระมหานครและอยู่ในที่ต่าง ๆ คือ อยู่ที่วัดราชาธิวาส ที่วัดบวรนิเวศ ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ในที่สุดได้ย้ายไปอยู่ที่พระที่นั่งศิวโมกขพิมาน ในพิพิธภัณฑ์สนานแห่งชาติตลอดมาจนทุกวันนี้.

แบบอักษรไทยของพ่อขุนรามคำแหง

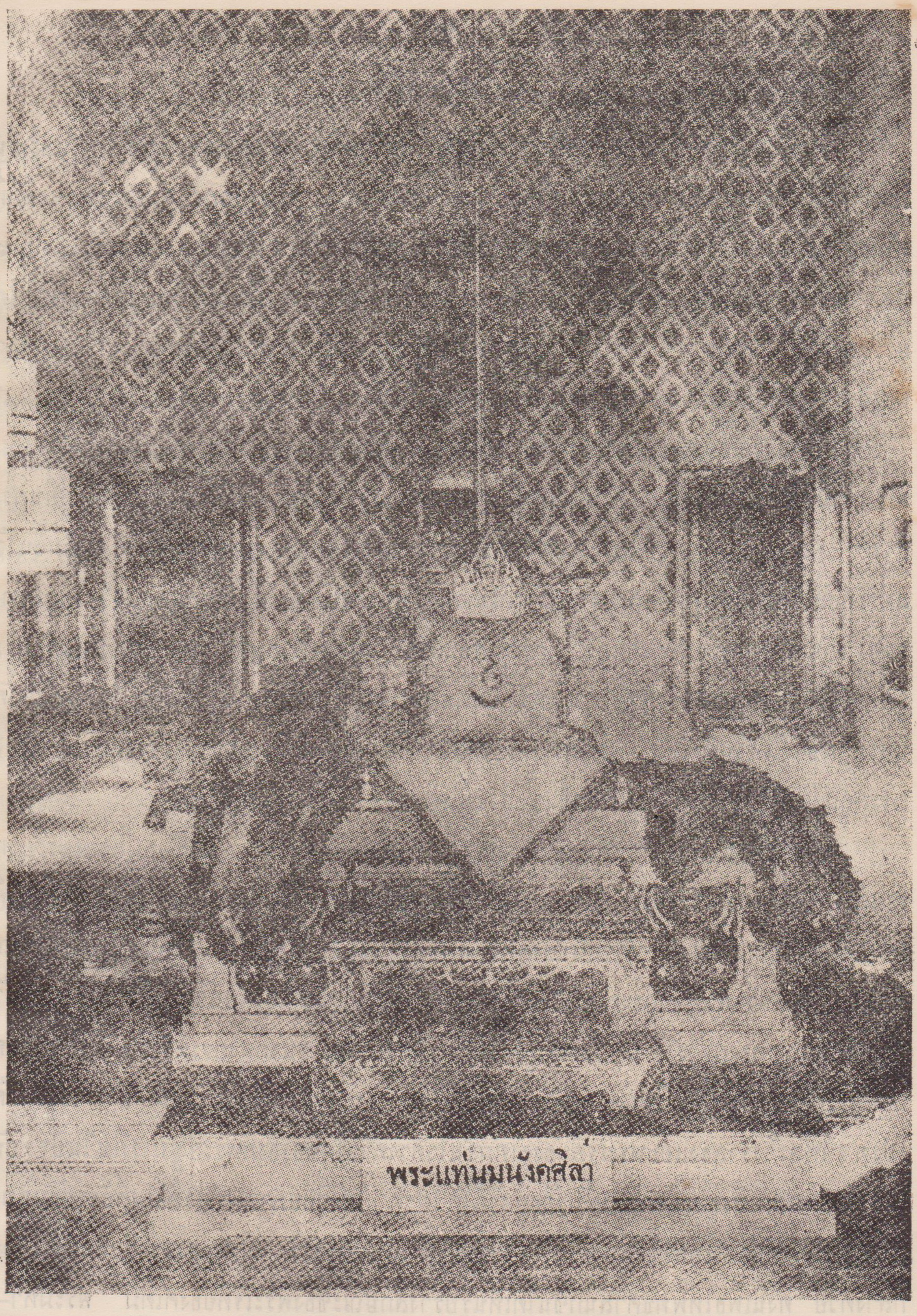

ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง

พระแท่นมนังคศิลา

พระแท่นมนังคศิลา เป็นแท่นหินสำหรับนั่ง ส่วนบนทำด้วยหินชนวน มีขนาดกว้าง ๑.๒๐ เมตร ยาว ๑.๖๐ เมตร และหนาประมาณ ๓ ซ.ม. เป็นแท่นหินซึ่งพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ทรงสร้างขึ้นไว้ที่กลางดงตาลในกรุงสุโขทัย พ่อขุนรามคำแหงมหาราชประทับที่พระแท่นนี้ในเวลาที่พระองค์เสด็จออกว่าราชการบ้านเมือง และพระราชทานพระราโชวาทแก่ข้าราชบริพารและราษฎรทั้งหลายที่มาเฝ้าในวันธรรมดา แต่ถ้าเป็นวันพระก็โปรดฯ ให้พระสงฆ์ขึ้นนั่งแสดงพระธรรมเทศนาสั่งสอนอบรมประชาชน พระแท่นมนังคศิลานี้ถือว่าเป็นโบราณวัตถุอันมีค่าอย่างยิ่งของชาติไทย เป็นโบราณวัตถุซึ่งสร้างขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความเจริญรุ่งเรืองเกี่ยวกับการปกครองบ้านเมือง และความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา อันเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของอารยธรรมซึ่งชนชาวไทยได้มีมาแต่โบราณกาล

พระแท่นมนังคศิลานี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้โปรดฯ ให้ชลอจากเนินปราสาทในพระราชวังกรุงสุโขทัยเก่าลงมายังกรุงเทพพระมหานคร และอยู่ในที่ต่าง ๆ คือ ที่วัดราชาธิวาส ที่หน้าพระวิหารพระคันธารราฐ ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ต่อจากนั้นพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้ทำเป็นพระแท่นเศวตฉัตรราชบัลลังก์ เพื่อใช้ในงานราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภชเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๔ แล้วประดิษฐานไว้ที่พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้ย้ายไปประดิษฐานไว้ที่พระที่นั่งอนันตสมาคมชั่วระยะเวลาหนึ่ง แล้วย้ายกลับมาประดิษฐานอยู่ที่ วิหารยอด ข้างปราสาทพระเทพบิดร ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม และอยู่ตลอดมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้.

พระแท่นมนังคศิลา

พระปฐมเจดีย์

พระปฐมเจดีย์ เป็นเจดีย์ที่สำคัญที่สุด เก่าแก่ที่สุด ใหญ่ที่สุด สูงที่สุด และเป็นพระเจดีย์องค์แรกของประเทศไทย ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม องค์พระเจดีย์ที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสีเหลืองงดงามมาก มีขนาดสูง ๓ เส้น ๑ คืบ ๖ นิ้ว ฐานพระเจดีย์วัดโดยรอบได้ ๕ เส้น ๑๗ วา ๓ ศอก ภายในองค์พระเจดีย์นั้นกล่าวกันว่าได้บรรจุพระทันตธาตุคือพระเขี้ยวแก้วและพระบรมธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงถือว่าพระปฐมเจดีย์เป็นปูชนียสถานในทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย

ดินแดนสุวรรณภูมิหรือแหลมทองซึ่งเป็นภาคกลางของประเทศไทยในปัจจุบันนี้ เดิมเป็นแคว้นทวาราวดีซึ่งเป็นแคว้นใหญ่แคว้นหนึ่งของอาณาจักรลาว แคว้นนี้ตั้งราชธานีอยู่ที่นครปฐม กล่าวกันว่ากษัตริย์โบราณแห่งแคว้นทวาราวดีได้ทรงสร้างพระปฐมเจดีย์องค์เดิมขึ้นไว้ แต่จะเป็นปีใดไม่ปรากฏ และคงจะสร้างในราวพุทธศตวรรษที่ ๓ เมื่อสมัยที่พระเจ้าอโศกมหาราช ราชาแห่งแคว้นมคธรายฎร์ ในประเทศอินเดีย ทรงส่งศาสนทูต มีพระโสณเถระกับพระอุตตรเถระมาประกาศพระพุทธศาสนายังดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งมีราชธานีตั้งอยู่ในเขตจังหวัดนครปฐมของไทยในปัจจุบัน เมื่อพระพุทธศาสนาได้ตั้งมั่นลงแล้ว ชาวสุวรรณภูมิจึงได้สร้างพระสถูปใหญ่ขึ้นไว้องค์หนึ่ง เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งการที่ได้รับพระพุทธศาสนา

พระปฐมเจดีย์เท่าที่เห็นอยู่ในเวลานี้ ล้วนเป็นสิ่งก่อสร้างในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ลงมาทั้งนั้น ส่วนพระเจดีย์องค์เดิม ซึ่งเป็นของแท้จริงนั้นอยู่ภายในองค์พระเจดีย์ที่เห็นอยู่ในปัจจุบันนี้อีกชั้นหนึ่ง นักโบราณคดีลงความเห็นว่าพระเจดีย์องค์เดิมคงจะมีรูปทรงยาตรคว่ำเช่นเดียวกับสัญจิเจดีย์ ซึ่งพระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างไว้ ณ เมืองสัญจิ ในประเทศอินเดีย ขนาดสูงประมาณ ๑๙ วา ๒ ศอก ก่อนที่จะก่อพระเจดีย์องค์ใหม่ครอบพระเจดีย์องค์เดิม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดฯ ให้สร้างจำลองแบบพระเจดีย์องค์เดิมขึ้นไว้ทางด้านใต้ขององค์พระปฐมเจดีย์ในปัจจุบัน และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ได้โปรดฯ ให้เขียนภาพพระเจดีย์องค์ปัจจุบันแสดงให้เห็นพระเจดีย์องค์เดิมตั้งอยู่ภายใน ไว้ที่ผนังด้านเหนือของวิหารใหญ่หรือที่เรียกกันว่าวิหารกลางด้วย ทั้งนี้เพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้เห็นรูปร่างลักษณะของพระเจดีย์องค์เดิม พระมหากษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรีทุกพระองค์ได้โปรดฯ ให้บูรณะปฏิสังขรณ์พระปฐมเจดีย์ นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เริ่มแต่ปี พ.ศ. ๒๓๙๖ เป็นต้นมาจนถึงรัชกาลปัจจุบัน

รอบฐานองค์พระปฐมเจดีย์สร้างเป็นชานหินรูปวงกลมล้อมรอบฐานเป็นสองชั้น ชั้นบนหนึ่งชั้นและชั้นล่างซึ่งอยู่ต่ำลงมาอีกชั้นหนึ่ง มีวิหารทิศอยู่ ๔ วิหาร วิหารทั้ง ๔ ทิศนี้มีวิหารคดเชื่อมติดต่อกันโดยตลอด พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดฯ ให้สร้างพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ประดิษฐานไว้ในวิหารเหล่านี้ ในซุ้มพระวิหารทิศเหนือ ตรงกับบันไดใหญ่ที่องค์พระปฐมเจดีย์ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปยืนองค์ใหญ่ ทรงพระนามว่า "พระร่วงโรจนฤทธิ์" ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงได้มาจากวัดโบราณในเมืองศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย และโปรดฯ ให้ปฏิสังขรณ์ขึ้นให้บริบูรณ์เต็มพระองค์ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ แล้วเชิญไปประดิษฐานไว้ในซุ้มพระวิหารดังกล่าวนั้น นับว่าเป็นพระพุทธรูปยืนที่งดงามมากองค์หนึ่ง ที่ผนังข้างใต้ของวิหารพระร่วงโรจนฤทธิ์ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดฯ ให้บรรจุพระอังคารของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไว้ด้วย และได้โปรดฯ ให้สร้างพระอุโบสถวัดพระปฐมเจดีย์ซึ่งเริ่มสร้างมาตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจนสำเร็จบริบูรณ์

พระปฐมเจดีย์ เป็นที่ยกย่องและนับถือกันว่าเป็นปูชนียสถานทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของเมืองไทย เคยเป็นศูนย์กลางแห่งพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติไทย และเป็นสัญญลักษณ์ของจังหวัดนครปฐม มีงานเทศกาลนมัสการพระปฐมเจดีย์ซึ่งทางจังหวัดจัดขึ้น เริ่มตั้งแต่วันขึ้น ๑๒ ค่ำ จนถึงวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๒ ทุกปี มีพุทธศาสนิกชนไปนมัสการพระปฐมเจดีย์ปีหนึ่ง ๆ จำนวนหลายหมื่นคน.

๙๙
พระปฐมเจดีย์
จังหวัดนครปฐม

พระพุทธชินราช

พระพุทธชินราช เป็นพระพุทธรูปที่สำคัญองค์หนึ่งของประเทศไทย เป็นพระพุทธรูปปางมารวิชัย ทั้งองค์หล่อด้วยทองสัมฤทธิ์ มีลักษณะงดงามถูกต้องตามพุทธลักษณะหมดทุกส่วน งดงามมากที่สุดในโลก มีขนาดใหญ่มาก หน้าตักกว้าง ๕ ศอก ๑ คืบ ๕ นิ้วเศษ ส่วนสูงตั้งแต่หน้าตักถึงพระเกศ ๗ ศอก พระพุทธชินราชเป็นองค์พระประธานในพระวิหารหลวง ณ วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก พระพุทธชินราชพระองค์นี้ถือว่าเป็นพระพุทธปฏิมากรที่ศักดิ์สิทธิ์ มีพุทธศาสนิกชนไปสักการบูชามากมาย แม้แต่พระเจ้าแผ่นดินในสมัยต่าง ๆ ของประเทศไทยก็ทรงนับถือและเสด็จพระราชดำเนินไปสักการบูชาพระพุทธชินราชแทบทุกพระองค์

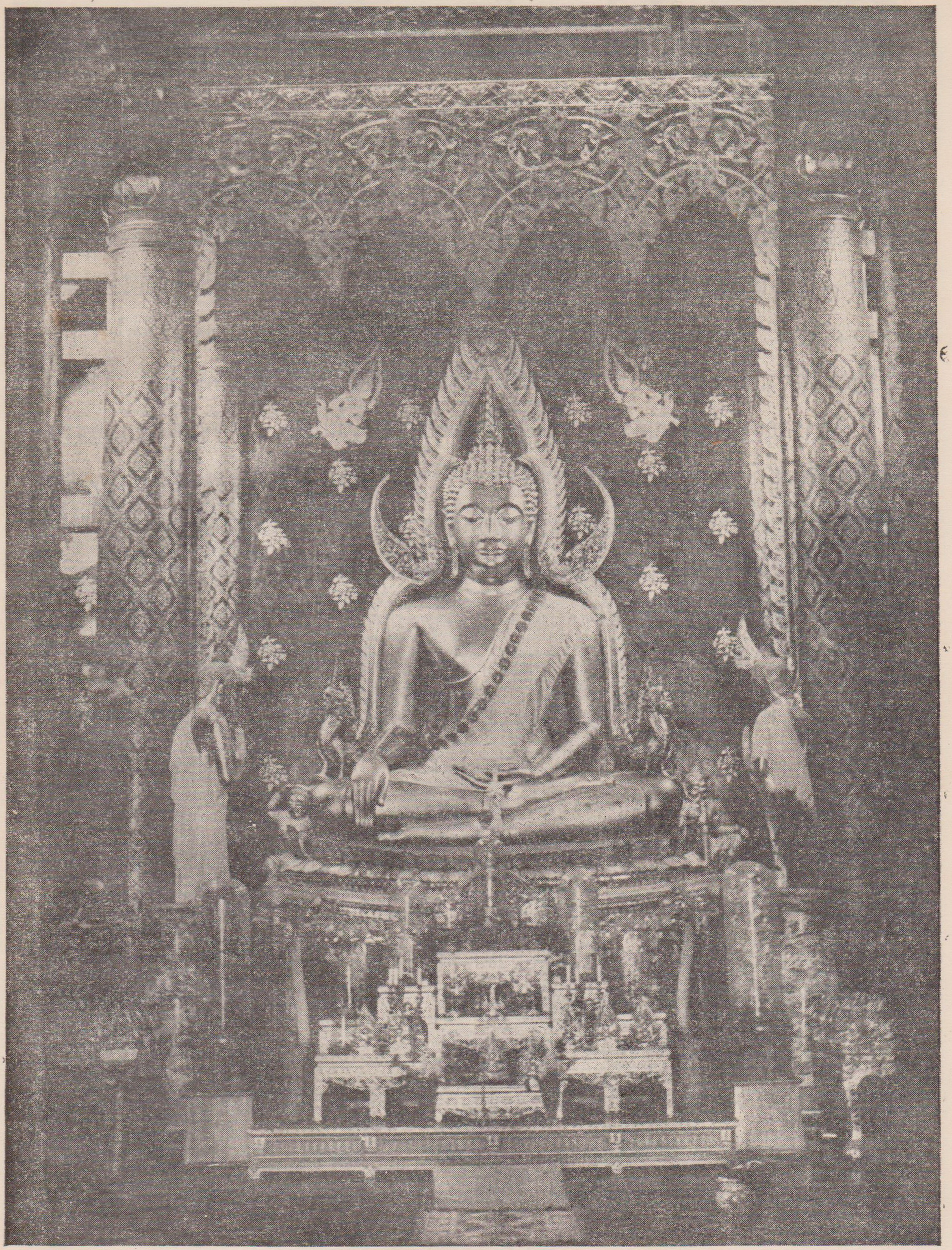
พระพุทธชินราชพระองค์นี้ เป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย พระมหาธรรมราชาลิไทยกษัตริย์รัชกาลที่ ๕ แห่งวงศ์สุโขทัยได้ทรงโปรดฯ ให้ประชุมช่างชั้นชาวเชียงแสน ชาวสวรรคโลก และชาวสุโขทัย ดำเนินการหล่อพระพุทธรูป ๓ องค์ คือ พระพุทธชินราช พระพุทธชินสีห์ และพระศรีศาสดา หล่อขึ้นเมื่อราว พ.ศ. ๑๙๐๐ เสร็จแล้วจึงอัญเชิญไปประดิษฐานไว้ในพระวิหารหลวง วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ จังหวัดพิษณุโลก ตลอดมาจนทุกวันนี้

สมัยที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าอยู่หัว แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ได้ทรงสร้างวัดเบญจมบพิตรแล้ว ทรงพระราชดำริหาพระพุทธรูปมาเป็นพระประธานในพระอุโบสถ ทรงเห็นว่าพระพุทธชินราชมีลักษณะงดงาม จึงโปรดฯ ให้ช่างผู้ชำนาญทำการจำลองถ่ายแบบพระพุทธชินราช หล่อเสร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ แล้วโปรดฯ ให้อัญเชิญมาประดิษฐานเป็นพระประธาน ณ วัดเบญจมบพิตรในปัจจุบันนี้ พระมหากษัตริย์ไทยในสมัยต่าง ๆ ได้ทรงบูรณะปฏิสังขรณ์พระพุทธชินราชและวัดพระศรีรัตนมหาธาตุตลอดมา

ตามตำนานกล่าวโดยย่อไว้ว่า ก่อน พ.ศ. ๑๕๐๐ พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกครองเมืองเชียงแสนเป็นราชธานี ยกกองทัพลงมาตีเมืองสวรรคโลก กษัตริย์ผู้ครองเมืองนั้นสู้ไม่ได้จึงยอมเป็นไมตรี และยกราชธิดาถวายเป็นมเหสีของพระเจ้าธรรมไตรปิฎก จนมีพระราชกุมาร ๒ พระองค์ องค์พี่ทรงพระนามว่า ไกรสรราช องค์น้องทรงพระนามว่า ชาติสาคร พระเจ้าศรีธรรมไตรปิฎกทรงสร้างเมืองพิษณุโลกเพื่อจะพระราชทานแก่พระราชกุมารทั้ง ๒ พระองค์ และเมื่อสร้างเมืองพิษณุโลก ทรงพระราชศรัทธาจะหล่อพระพุทธรูป ๓ พระองค์ จึงให้ประชุมช่างชาวเชียงแสน สวรรคโลก และสุโขทัย ให้ช่วยกันขึ้นหุ่นพระพุทธรูป ๓ พระองค์ตามที่เห็นพร้อมกันว่างาม

แล้วหล่อพระพุทธรูปทั้ง ๓ พระองค์นั้น แต่สำเร็จเพียง ๒ พระองค์ คือ พระพุทธชินสีห์ กับพระศรีศาสดา ส่วนอีกองค์หนึ่ง คือพระพุทธชินราชนั้น หล่อครั้งแรกทองไม่เดิน โดยปกติต้องขัดหุ่นใหม่อีกครั้งหนึ่ง และได้มีเทวดาแปลงเป็นชีปะขาวมาช่วยขัดหุ่นด้วย ได้หล่อเมื่อวันพฤหัสบดี เดือน ๓ ขึ้น ๖ ค่ำ ปีกุน พ.ศ. ๑๕๐๐ จึงสำเร็จบริบูรณ์ เศษทองที่เหลือจากที่หล่อพระ ๓ พระองค์นั้น เอามารวมหล่อเป็นพระพุทธรูปองค์เล็กอีกองค์หนึ่งเรียกว่า "พระเหลือ" แล้วประดิษฐานไว้ในวัดพระศรีรัตนมหาธาตุเมืองพิษณุโลกทั้ง ๔ พระองค์.

หมายเหตุ ควรถือว่าพระพุทธชินราชพระองค์นี้ สร้างขึ้นโดยพระมหาธรรมราชาลิไทย ในสมัยกรุงสุโขทัยเมื่อราว พ.ศ. ๑๙๐๐ เป็นสำคัญกว่าตำนาน.

พระพุทธชินราช
จังหวัดพิษณุโลก

พระบรมธาตุไชยา

พระบรมธาตุไชยา เป็นปูชนียสถานสำคัญของชาวไทยในจังหวัดภาคใต้ ตั้งอยู่ที่วัดพระธาตุ ตำบลเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ห่างจากสถานีไชยาไปทางตะวันตกประมาณ ๑ กิโลเมตรเศษ ตั้งอยู่ในตำบลที่มีท่งนาล้อมรอบ สร้างในสมัยศรีวิชัยราว พ.ศ. ๑๓๐๐—๑๗๐๐ เป็นปูชนียสถานศรีวิชัยองค์เดียวที่ยังไม่ได้ถูกซ่อมแซมแปลงให้ผิดไปจากรูปเดิม มีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๒๐๐ ปี เป็นที่เคารพสักการของประชาชนในจังหวัดภาคใต้

การก่อสร้างในสมัยศรีวิชัยนั้น ใช้ก่อด้วยอิฐที่ไม่ใช้ปูนสอ คือใช้ยางไม้ชนิดหนึ่งทาในระหว่างแผ่นอิฐที่ซ้อนกันให้แนบแน่นสนิท พระธาตุไชยามีรูปร่างลักษณะเดิมดังที่เห็นในรูปภาพนั้นทุกประการ ปูชนียสถานแห่งนี้หาประวัติหลักฐานไม่ได้แน่นอนว่าพระเจ้าแผ่นดินองค์ใดเป็นผู้สร้าง นับแต่ราชอาณาจักรศรีวิชัยในเกาะสุมาตราเสื่อมลง พระบรมธาตุไชยาได้ถูกทอดทิ้งมาช้านานจนถึง พ.ศ. ๒๔๓๙ ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีการบูรณะปฏิสังขรณ์ครั้งใหญ่ โดยท่านเจ้าคุณชยาพิวัฒน์ (หนู ติสฺโส) เจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานี พระบรมธาตุองค์นี้จึงกลับคืนเข้าสู่ความวัฒนาสถาพร จนเป็นที่สนใจของปวงพุทธศาสนิกชนมากยิ่งขึ้น หลังจากนั้นมาก็ปรากฏว่า ท่านเจ้าอาวาสวัดไชยาบ้าง ท่านเจ้าคณะอำเภอไชยาบ้าง ท่านเจ้าคณะจังหวัดสุราษฎร์ธานีบ้าง ได้เอาใจใส่ดูแลปฏิสังขรณ์ส่งเสริมพระบรมธาตุนี้ตลอดมา ทางวัดพระธาตุได้กำหนดเอาวันงานนมัสการพระบรมธาตุไชยานี้ ตรงกับวันขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือน ๕ ทุกปี

วัดพระธาตุนี้เป็นพระอารามหลวงสามัญชั้นตรีมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๑ กรมศิลปากรได้จัดตั้งพิพิธภัณฑ์สถานขึ้นในวัดนี้ด้วย ในงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ รัฐบาลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้ให้เงินงบประมาณบำรุงพระบรมธาตุไชยา ๕๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อบูรณะปฏิสังขรณ์พระบรมธาตุแห่งนี้ให้มั่นคงอยู่ในพระบวรพุทธศาสนาสืบไปอีก.

พระบรมธาตุไชยา
จังหวัดสุราษฎ์ธานี

พระธาตุพนม

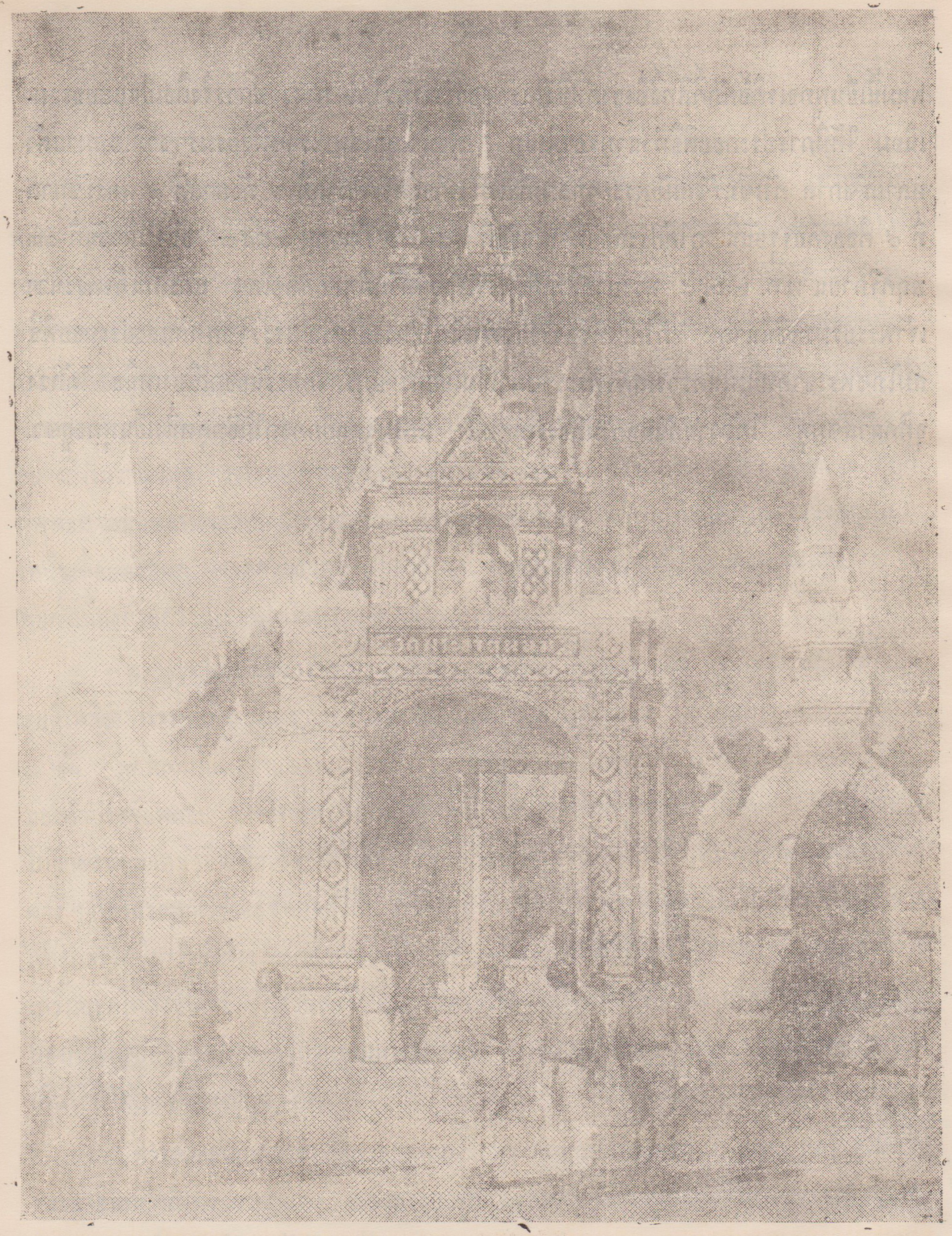
พระธาตุพนม เป็นปูชนียสถานอันสำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย ตั้งอยู่ที่วัดพระธาตุพนม ริมฝั่งแม่น้ำโขง บนเส้นทางหลวงสายชยางกูร (อุบล—มุกดาหาร—นครพนม) ที่ ก.ม.ที่ ๒๑๘ ตำบลธาตุพนม อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พระธาตุพนมเป็นที่บรรจุพระอุรังคธาตุ (กระดูกส่วนหน้าอก) ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเป็นพระมหาเจดีย์ที่งดงามที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ถือว่ามีความศักดิ์สิทธิ์เป็นที่เคารพสักการของพุทธศาสนิกชนเป็นอันมาก มีประชาชนพลเมืองจากแหล่งต่าง ๆ มานมัสการเป็นปกติ เฉพาะอย่างยิ่งในงานนมัสการพระธาตุพนมซึ่งเริ่มแต่วันขึ้น ๑๒ ค่ำ ถึงวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๓ ทุกปี มีพุทธศาสนิกชนทั้งนักพรตและคฤหัสถ์ชายหญิง คนแก่คนเฒ่าในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกือบทั้งหมด ตลอดจนราษฎรฝั่งซ้ายแม่น้ำโขงในประเทศลาวก็ได้พากันมานมัสการอย่างคับคั่งเนืองด้วยความเลื่อมใสในพระธาตุพนมแห่งนี้

พระธาตพนมนี้ได้สร้างเมื่อประมาณ ๒๒๗๐ ปีเศษมาแล้ว ลักษณะพระเจดีย์เป็นรูปสี่เหลี่ยม ก่อด้วยอิฐ มีลวดลายจำหลักลงในแผ่นอิฐสวยงามมาก มีซุ้มคั่นด้านละซุ้มซ้อนกัน ๓ ชั้น ลดหลั่นกันลงมาแล้วจึงถึงองค์พระสถูปอยู่เบื้องบนมณฑปทั้ง ๓ ชั้น ยอดพระสถูปหุ้มทองคำประดับพลอย องค์พระสถูปเดิมสูง ๔๐ เมตร ก่อด้วยอิฐล้วนไม่ใช้ปูนสอ แต่ใช้ยางไม้บางชนิดทาหน้าอิฐเพื่อเชื่อมแผ่นอิฐให้ติดแน่นสนิทกันจนเกือบจะไม่เห็นรอยต่อ ลวดลายต่าง ๆ ก็ล้วนจำหลักด้วยอิฐที่ก่อทั้งสิ้น ดูวิจิตรสวยงามมาก พระธาตุพนมนี้ได้ชำรุดบ้างเป็นบางแห่งและได้มีการปฏิสังขรณ์ตลอดมา เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ กรมศิลปากรได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์เสริมยอดให้สูงขึ้นอีก วัดส่วนสูงได้ ๕๐ เมตร วัดฐานโดยรอบได้ ๖๔ เมตร มีฉัตรทำด้วยทองคำบัดอยู่บนยอด สุกปลั่งสวยงามมากที่เดียว การซ่อมครั้งนั้นได้รักษาทรวดทรงคล้ายของเดิมไว้มิได้เปลี่ยนแปลงอย่างใด

ตามตำนานกล่าวว่า พระธาตุพนมนี้ พระกัสสปกับพระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ ร่วมด้วยพระยาอินทบัตถ์ พระยาคำแดง และพระยาจุลนีพรหมทัตต์ได้ร่วมกันสร้างเพื่อบรรจุพระอุรังคธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระยาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกรัชกาลก็เคารพสักการพระธาตุพนมโดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ส่งดอกไม้เงินดอกไม้ทองไปเป็นพุทธบูชา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เนื่องจากพระธาตุ

พนมนี้เป็นพุทธเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์องค์หนึ่งในราชอาณาจักรไทย ทางราชการจึงถือเป็นแบบธรรมเนียม ให้มีการประกอบพิธีทำน้ำมูรธาภิเษก เพื่อนำเข้าในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกมาแล้วหลายรัชกาล ดังเช่นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ ๖ รัชกาลที่ ๗ และรัชกาลที่ ๙ ก็ออง์ค์ป์จจบันนี้ ก็ได้ประกอบพิธีเมื่อวันที่ ๑๘—๑๙ มีนาคม ๒๔๙๓ อนึ่ง เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๘ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลและประกอบพิธีสมโภชพระธาตุพนมในคราวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ทรงอุทิศผ้าสีชมพู ได้ถวายต้นดอกไม้ทองเงินคู่หนึ่ง และแจกันปักดอกไม้อีกคู่หนึ่งเป็นพุทธบูชา.

พระธาตุพนม

จังหวัดนครพนม

พระบรมธาตุนครศรีธรรมราช

พระบรมธาตุนี้ อยู่ในวัดพระบรมธาตุ อำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช ต่อมาทางราชการให้เรียกชื่อว่า วัดพระมหาธาตุ วัดนี้เป็นวัดเก่าแก่ดั้งเดิมของเมืองนครศรีธรรมราช ได้สร้างขึ้นตามลัทธิพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน ประมาณ พ.ศ. ๑๓๐๐ – ๑๗๐๐ ในสมัยนั้นกษัตริย์ซึ่งครองกรุงศรีวิชัยในเกาะสมาตรามีอำนาจมาก แผ่อาณาเขตมาตลอดแหลมมลายูตอนข้างเหนือจนถึงเมืองไชยา เนื่องด้วยพวกศรีวิชัยนับถือพุทธศาสนาลัทธิมหายาน จึงได้นำลัทธินั้นมาสั่งสอนในบรรดาเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ในอำนาจ เมืองนครศรีธรรมราชเป็นเมืองหนึ่งที่ตกเป็นประเทศราชของอาณาจักรศรีวิชัยในยุคนั้นด้วย ฉะนั้นโบราณวัตถุสถานที่สร้างขึ้นในสมัยนั้น จึงมีลักษณะตามแบบอย่างฝีมือช่างลัทธิมหายาน ซึ่งชาวศรีวิชัยได้นำมาสั่งสอนไว้ พุทธเจดีย์ซึ่งได้สร้างเป็นหลักในสมัยศรีวิชัย มักทำเป็นมณฑปสำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป ส่วนยอดนั้นทำเป็นพระสถูปและมีเจดีย์บริวาร ๔ มุม ดังเช่นพระธาตุไชยาที่ยังมีเหลืออยู่เป็นตัวอย่าง พระบรมธาตุหรือมหาธาตุเจดีย์ที่เมืองนครศรีธรรมราชนี้ เดิมก็ทำคล้ายพระมหาธาตุที่เมืองไชยาเหมือนกัน (คือองค์ที่อยู่ข้างใน) แต่ที่เราเห็นอยู่ทุกวันนี้เป็นเจดีย์แบบลังกา

การที่พวกลังกาจะเข้ามาแปลงพระมหาธาตุเจดีย์ให้เป็นแบบลังกานั้น ปรากฏว่าราว พ.ศ. ๑๗๐๐ พุทธศาสนาทางลังกาทวีปกำลังรุ่งเรือง พระภิกษุสงฆ์ของประเทศต่าง ๆ เช่น ไทย พม่า มอญ มีความเลื่อมใส จึงได้พากันไปศึกษาพระธรรมวินัยตามอย่างลังกา พุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์นี้แรกเข้ามาสู่ประเทศไทยราวรัชสมัยพระเจ้าจันทรภานุศรีธรรมราช ประมาณ พ.ศ. ๑๗๗๐ เมื่อพระภิกษุไทยได้ศึกษาลัทธิลังกาวงศ์จนรอบรู้แล้ว จึงได้กลับมาตั้งคณะอยู่ที่เมืองนครศรีธรรมราช

เนื่องจากพระเจ้าจันทรภานุฯ เป็นพุทธศาสนูปถัมภก พระภิกษุไทยจึงได้ชักชวนภิกษุชาวลังกาเข้ามาด้วย และเวลานั้นคงจะเนื่องจากพระมหาธาตุเจดีย์ชำรุดทรุดโทรมลง พวกลังกาจึงมีศรัทธาซ่อมขึ้นใหม่ แต่ไม่ได้ทำอันตรายพระมหาธาตุองค์เดิม คงก่อสถูปแบบลังกาคือทำเป็นรูประฆัง หรือทรงโอคว่ำหุ้มองค์เดิมไว้ เหมือนอย่างที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงก่อพระเจดีย์ขึ้นใหม่อีกองค์หนึ่ง ครอบพระปฐมเจดีย์องค์เดิมไว้ฉะนั้น

พระมหาธาตุเจดีย์ที่จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นที่บรรจุพระทันตธาตุ ซึ่งเป็นพระธาตุองค์ใหญ่ที่สุดทางภาคใต้ ฐานของพระมหาธาตุเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ยาวด้านละ ๑๕ วา ๓ นิ้ว สำหรับองค์พระมหาธาตุเจดีย์นั้น ตั้งแต่พื้นดินถึงยอดสูงสุด ๓๘ วา ๒ ศอก องค์พระมหาธาตุเจดีย์นี้จัดให้มีงานสมโภชปีละ ๒ ครั้ง คือในวันมาฆบูชาครั้งหนึ่ง กับวันวิสาขบูชาอีกครั้งหนึ่ง เดือน ๖ มีงานประจำปีอย่างมโหฬาร ๕ วัน ๕ คืน มีประชาชนในภาคใต้ตลอดถึงเมืองไทรบุรี หรือเกดาห์ในสหพันธรัฐมลายา พากันมานมัสการอย่างคับคั่งทุกปี.

959.3072 ส.7223 ลอ
ส.7880

พระบรมธาตุ
จังหวัดนครศรีธรรมราช

พระธาตุหริภุญชัย

พระธาตุหริภุญชัย เป็นปูชนียสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศไทย ตั้งอยู่ที่วัดพระธาตุหริภุญชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ห่างจากที่ตั้งจังหวัดไปประมาณ ๑๕๐ เมตร สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๑๖๕๑ ในรัชสมัยของพระเจ้าอาทิตยราชครองเมืองลำพูน ภายในเจดีย์เป็นที่ประดิษฐานผอบทองบรรจุพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระเจดีย์สูงประมาณ ๑ เส้น ๓ วา ถือว่าเป็นมิ่งเมืองของชาวจังหวัดลำพูนและประชาชนในจังหวัดภาคเหนือ มีงานนมัสการและสรงน้ำพระธาตุเจ้าองค์นี้ทุกปีในวันเพ็ญเดือน ๖ และมีประชาชนที่อยู่ในจังหวัดใกล้และไกลพากันไปกราบไหว้ร่วมทำบุญกันอย่างคับคั่งทุกปี

ตามตำนานกล่าวว่าที่ตรงนั้น พระเจ้าอาทิตยราชรับสั่งให้ขุดเป็นที่สำหรับทรงพระยังคน เมื่อพระองค์เสด็จไปทรงพระยังคนที่ไร ก็ถูกกาถาโถมโจมพระเศียรทุกครั้ง ทรงประหลาดพระทัยมาก จึงทรงรับสั่งให้จับกาตัวนั้นมาขังไว้กับทารกที่เริ่มหัดพูด จนเวลาล่วงมา ๗ ปี ทำให้เด็กนั้นรู้ภาษากาและพูดภาษากาได้ พระองค์จึงสั่งกุมารนั้นไต่ถามเหตุการณ์จากกา จึงทรงทราบว่าสถานที่ตรงนั้นเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กานั้นได้รับเทพยัญชาให้มาเฝ้ารักษาไว้ เมื่อทรงทราบเรื่องราวจึงทรงโปรดฯ ให้รื้อสถานที่นั้น ตกแต่งทำปริมณฑลกว้าง ๓๐ วา โปรยทรายและรายสุวรรณหนาหนึ่งศอก แล้วป่าวร้องให้ประชาราษฎรมานมัสการพระบรมสารีริกธาตุ ณ ขัดนั้นก็เกิดมหัศจรรย์มีผอบทองใหญ่ประมาณเท่าปลีกล้วยผุดขึ้นจากพื้นดินภายในปริมณฑลนั้น พระเจ้าอาทิตยราชทรงพระโสมมัสมาก ประชาชนต่างยกมือไหว้แซ่ซ้องสาธุการ ฉะนั้น พระเจ้าอาทิตยราชจึงทรงโปรดฯ ให้สร้างเจดีย์ครอบผอบทองนั้นไว้เป็นพระมหาเจดีย์หลวง แล้วทรงโปรดให้สร้างวิหารการเปรียญใหญ่น้อยเป็นมหาอารามหลักนครหริภุญชัย (ลำพูน) มีกษัตริย์ปกครองนครหริภุญชัยสืบต่อมาจนกระทั่งนครหริภุญชัยเสียแก่พระเจ้าเม็งรายมหาราชแห่งนครเชียงใหม่

พระเจ้าเม็งรายมหาราชได้ทำการบูรณะปฏิสังขรณ์พระบรมธาตุขึ้นใหม่ ต่อมาจนถึงสมัยพระเมืองแก้ว ได้ป่าวร้องเรี่ยไรเงิน จ่ายซื้อทองแดงและทองคำเปลวบุองค์พระมหาเจดีย์ ต่อมาเมื่อเชียงใหม่เสียแก่พม่า ลำพูนก็ต้องกลายเป็นบ้านแตกสาแหรกขาดไปด้วย บางครั้งก็กลายเป็นเมืองร้าง

จน พ.ศ. ๒๓๔๘ เจ้ากาวิละจึงให้เจ้าบุริรัตน์และเจ้าศรีบุญมา ผู้น้อง ยกยริวาร ๑,๐๐๐ คน และครอบครัวชาวเมืองยองจำนวนหนึ่งไปตั้งเมืองลำพูนใหม่ และเจ้าทั้งสองก็ได้บูรณะปฏิสังขรณ์พระบรมธาตุหริภุญชัยสืบมา พระมหากษัตริย์ไทยราชวงศ์จักรีก็ได้ทรงสนพระทัยให้บูรณะปฏิสังขรณ์ปูชนียสถานสำคัญแห่งนี้ตลอดมา เช่น ในงานฉลอง ๒๕ พุทธศตวรรษ

พระธาตุหริภุญไชย
จังหวัดลำพูน

พระธาตุเชิงชุม

พระธาตุเชิงชุม เป็นปูชนียสถานโบราณที่สำคัญแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ก่อด้วยศิลาแลงเสริมอิฐถือปูน สูง๑๔วาเศษ รูปร่างลักษณะคล้ายพระธาตุพนม แต่ไม่มีลวดลายสวยงามอย่างพระธาตุพนม ภายใต้พระเจดีย์ซึ่งเดี๋ยวนี้เรียกว่า พระธาตุเชิงชุม มีรอยพระพุทธบาท เป็นที่เคารพสักการของชาวจังหวัดสกลนครจนกระทั่งบัดนี้ พระธาตุเชิงชุมนี้เป็นปูชนียสถานเก่าแก่คู่บ้านคู่เมืองที่พุทธศาสนิกชนชาวสกลนครเคารพบูชามาแต่โบราณ จึงได้จัดให้มีงานสมโภชพระธาตุขึ้นเป็นประจำปี โดยถือเอาวันขึ้น ๑๑ ค่ำ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนยี่ของทุกปีเป็นวันงาน งามสมโภชพระธาตุทุกปี ได้รับการสนับสนุนจากพุทธศาสนิกชนชาวสกลนคร และต่างจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียงเป็นอย่างดี

ตามตำนานกล่าวว่า ในสมัยปัจฉิมโพธิกาล พระพุทธเจ้าพร้อมด้วยพระอานนท์ได้เสด็จมาทางทิศตะวันออก เสด็จประทับภูเขาในแควันหลวงพระบางมาตามลำดับ เช่น พระบาทโพนนก พระบาทโพนฉัน พระบาทโพนเพล พระบาทเวินปลา และเสด็จประทับที่ภูกำพร้า (ที่สร้างพระธาตุพนม) ๑ ราตรี แล้วเสด็จมายังเมืองหนองหารหลวง แล้วประทับรอยพระบาทที่ภูน้ำลอดเชิงชุมซึ่งมีพระพุทธเจ้าทั้งสามพระองค์เคยมาประทับไว้ก่อนแล้ว ทั้งได้ตรัสเทศนาแก่ชาวเมืองด้วย พระยาสุวรรณภิงคาระเจ้าเมือง และพระนางนารายณ์เจงเวงราชเทวีต่างซาบซึ้งในรสพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ยิ่งนัก พระยาสุวรรณภิงคาระถึงกับจะเอาพระขรรค์ตัดพระเศียรของพระองค์ออกบูชา แต่พระนางนารายณ์เจงเวงได้เข้าแย่งยึดพระขรรค์ไว้ และได้ทรงชี้แจงว่าเมื่อทรงเลื่อมใสก็จงอุปถัมภ์บำรุงรอยพระพุทธบาทสืบพระพุทธศาสนาต่อไป พระยาสุวรรณภิงคาระรู้สึกถึงคุณพระศรีรัตนตรัยก็ถอดมงกุฎกษัตริย์ซึ่งมีน้ำหนักค่ามณีแสนตำลึงทองสวมลงไปในพระพุทธบาท แล้วให้สร้างอุโมงค์ก่อด้วยหินเป็นรูปเจดีย์สวมรอยพระพุทธบาทไว้ และให้นามว่า “พระเจดีย์พุทธปาทะโรชุม” เป็นเจดีย์ต่อมาเดี๋ยวนี้เรียกว่าพระธาตุเชิงชุม

ต่อมาเมื่อสิ้นรัชสมัยของพระยาสุวรรณภิงคาระแล้วเมืองหนองหารหลวงก็เป็นเมืองร้างต่อมาช้านาน จนไม่มีใครเรียกว่าเมือง และเรียกว่าบ้านธาตุเชิงชุม ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้โปรดให้อุปฮาดเมืองกาฬสินธุ์มารักษาบ้านธาตุเชิงชุมอยู่หลายปี จนมีราษฎรมาตั้งบ้านเรือนอยู่มากขึ้น จึงทรงตั้งอุปฮาดเมืองกาฬสินธุ์เป็นพระธานี เจ้าเมืองหนองหาร เปลี่ยนชื่อเมืองเป็น “สกลนครทวาปี” ถึง พ.ศ. ๒๓๘๑ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดฯให้เปลี่ยนชื่อเมืองนี้ว่า “เมืองสกลนคร”.

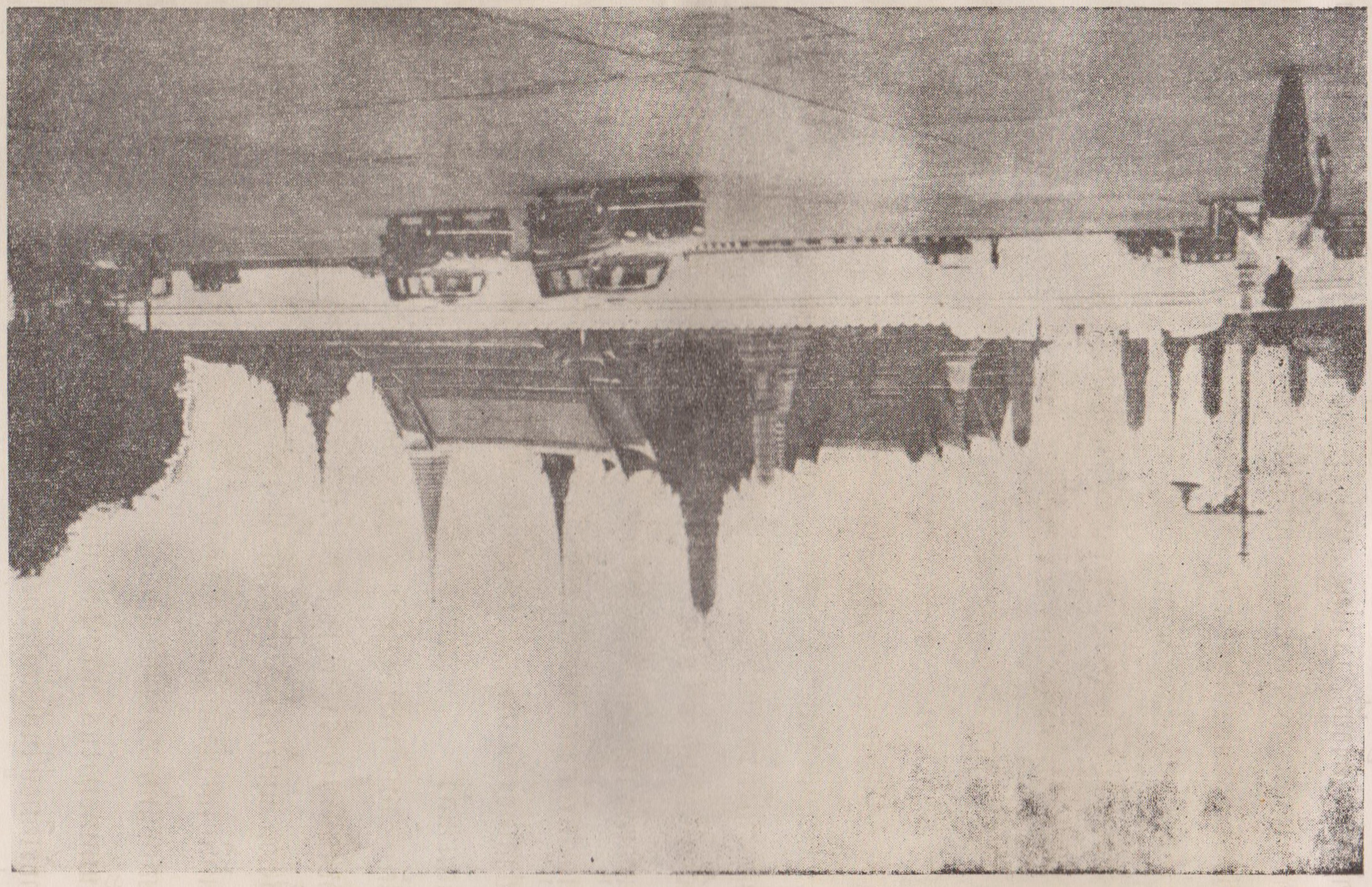

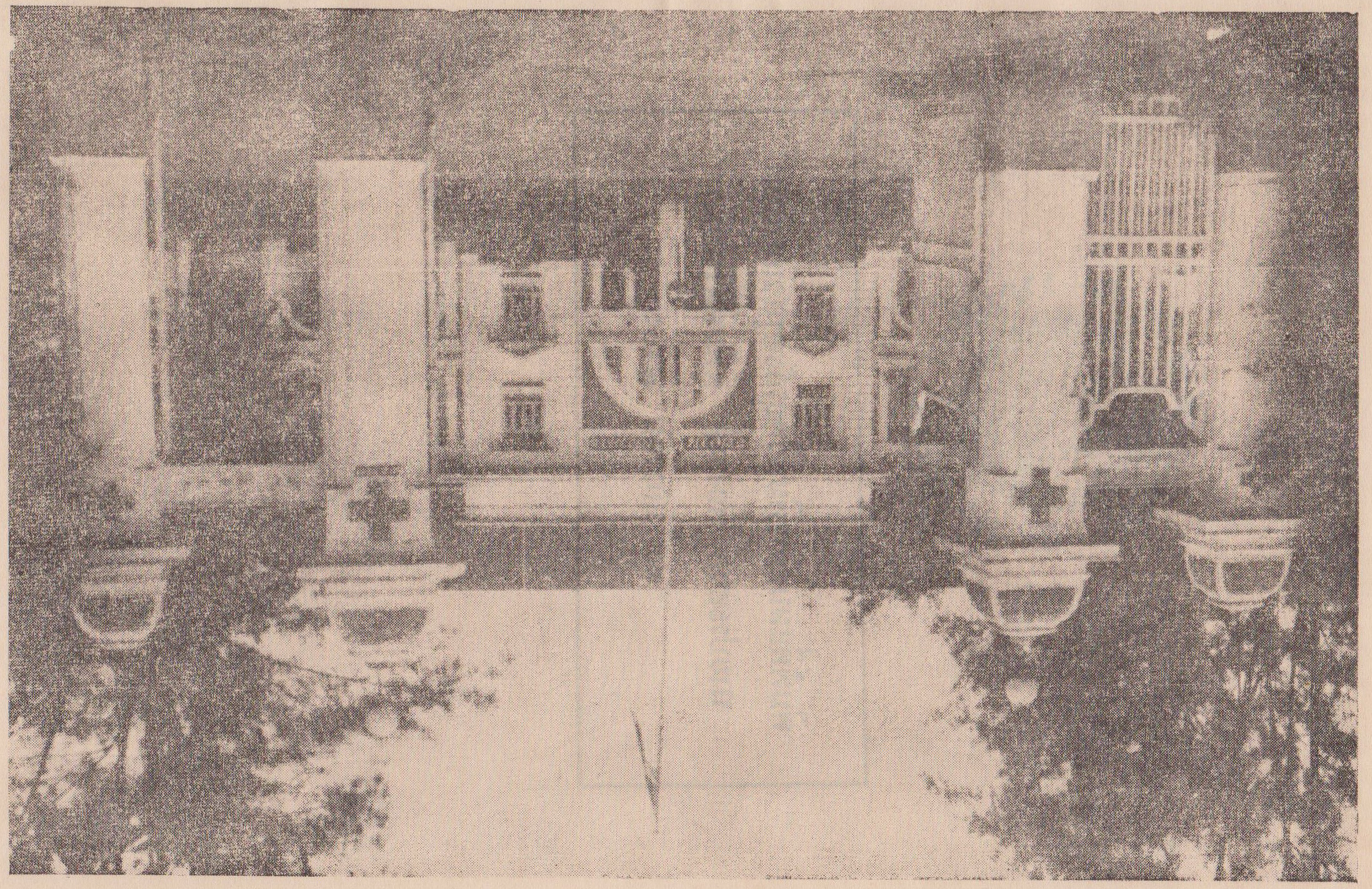
พระธาตุเชิงชุม
จังหวัดสกลนคร

พระบรมมหาราชวัง

พระบรมมหาราชวัง คือ สถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของชาติไทย เป็นพระราชวังอันเป็นที่ประทับของพระมหากษัตริย์ไทยแห่งราชวงศ์จักรี ตั้งอยู่ในท้องที่อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร ภายในกำแพงพระบรมมหาราชวังมีวัดพระศรีรัตนศาสดาราม พระมหามณเฑียร หอสำหรับประดิษฐานสิ่งที่เคารพบูชาในฐานะที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นพุทธมามกะ มีพระมหาปราสาทและพระที่นั่งต่าง ๆ เช่น พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ซึ่งสร้างตามแบบศิลปกรรมไทยปนแบบ—ตะวันตก มี ๓ องค์ ยอดปราสาทมีมุขกระสันต่อเนื่องกันทั้ง ๓ องค์ องค์ตะวันออกเป็นที่สำหรับพระมหากษัตริย์เสด็จออกรับแขก และเสด็จออกฝ่ายใน มีพระบรมฉายาลักษณ์ของพระมหา—กษัตริย์ไทยตั้งแต่รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก จนถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เขียนด้วยสีน้ำมันขนาดใหญ่กรอบทอง มีพระฉายาลักษณ์ของสมเด็จพระบรมวงศ์ผู้ใหญ่ซึ่งทรงคุณประโยชน์แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีภาพเขียนเกี่ยวกับการเสด็จออกรับแขก และมีภาพทูตไทยไปต่างประเทศแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทเป็นพระที่นั่งใหญ่ที่สุดในพระบรมมหาราชวัง นอกจากพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทก็มีพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท พระที่นั่งไพศาลทักษิณ พระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระที่นั่งราชกรันยสภา พระที่นั่งสุทไธสวรรย์ เป็นต้น บรรดาที่ประทับหรือปราสาทราชวังด้วยกันแล้วที่นานาประเทศทั่วโลกยอมรับนับถือว่ามีความวิจิตรพิสดารงามตระการตามากที่สุดก็คือ พระบรมมหาราชวังของพระมหากษัตริย์ไทย เท่านั้น

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงสร้างพระบรมมหาราชวัง เริ่มแต่ พ.ศ. ๒๓๒๕ และเสร็จเรียบร้อยเมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๗ เนื้อที่ประมาณ ๕๐๐ ไร่ มีประตู กำแพง และป้อมเชิงเทินมากมาย มีประตูชั้นนอก ๑๓ ประตู ประตูชั้นใน ๒๕ ประตู มีป้อมต่าง ๆ ที่รอบกำแพงพระบรมมหาราชวัง ๑๗ ป้อม แต่ก่อนนี้กำแพงชั้นนอกรอบเมืองก็มีป้อมต่าง ๆ อยู่รวม ๑๔ ป้อม กำแพงและป้อมนี้สร้างขึ้นคราวเดียวกันกับสร้างพระบรมมหาราชวัง ใน พ.ศ. ๒๓๒๕ แต่ด้วยความชราของป้อมและกำแพงอย่างหนึ่ง และการก่อสร้างบ้านเมืองใหม่ในกรุงเทพพระมหานครอีกอย่างหนึ่ง ป้อมกำแพงจึงหักพังลง และถูกรื้อทำลายลงเพื่อความสวยงามของบ้านเมือง ปัจจุบันยังคงเห็นบางส่วนของกำแพงเมืองชั้นนอก อยู่ที่ข้างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ตอนหนึ่ง กับตอนผ่านฟ้าหน้าวัดราชนัดดาอีกตอนหนึ่ง ส่วนป้อมยังเหลือเป็นอนุสรณ์เพียง ๒ ป้อมเท่านั้น คือ ป้อมพระสุเมรุอยู่ตรงปากคลองบางลำภูบน ใกล้วัดสังเวชฯ ป้อมหนึ่ง กับป้อมมหากาฬ ตั้งอยู่ข้างสะพานผ่านฟ้าลีลาศ หน้าโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมไทยอีกป้อมหนึ่ง.

หอสมุดแห่งชาติ
NATIONAL LIBRARY

พิมพ์ที่แผนกการพิมพ์วิทยาลัยครูสวนสุนันทา
นายประสงค์ ทองยงค์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
๑๐ มกราคม ๒๕๐๖